

Evaluatie Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse Journalistiek

Aanleiding

Met ingang van januari 2018 is de provincie gestopt met het publiceren van kennisgevingen in huis-aan-huisbladen. Sindsdien publiceert de provincie de kennisgevingen (op een enkele uitzondering na) digitaal via mijnoverheid.nl. Daarmee bespaart de provincie jaarlijks € 332.000. Provinciale Staten hebben in motie 781, d.d. 21 februari 2018 hun zorgen geuit over het beëindigen van het publiceren in huis-aan-huisbladen. De kwaliteit van deze kranten zou onder druk komen te staan door de terugloop in inkomsten door het besluit van de provincie. De motie om het geld dat wordt bespaard door kennisgevingen digitaal te publiceren, in te zetten om de regionale en lokale journalistiek in Zuid-Holland te ondersteunen werd aangenomen in PS.

Onderzoek Universiteit Leiden

Om inzicht te krijgen in de staat van de Zuid-Hollandse journalistiek, hebben GS de Universiteit Leiden gevraagd om de regionale en lokale journalistiek in kaart te brengen en te komen met aanbevelingen hoe die het beste kan worden ondersteund. Prof. dr. J.C. de Jong & dr. A.W.M. Koetsenruijter hebben dat onderzoek uitgevoerd. Ze hebben gesproken met journalisten, koepelorganisaties, maar ook met communicatieprofessionals in de provincie. De resultaten van dit onderzoek zijn terug te vinden in het rapport Regionale en lokale journalistiek in Zuid-Holland (PZH-2019-683266914). Een aantal belangrijke bevindingen uit hun onderzoek:

- Er zijn veel taken naar provincies en gemeenten overgeheveld. Daardoor wordt het belang van goede communicatie op lokaal niveau groter.
- Lokale media zijn belangrijk. Mensen die dagelijks een lokale krant lezen, zijn bijvoorbeeld eerder geneigd te gaan stemmen bij lokale verkiezingen.
- Het verdienmodel van de regionale en lokale media wordt problematischer; het is moeilijk om de basiskwaliteit te behouden.

De onderzoekers schetsen in hun rapport drie manieren waarop de provincie een kwaliteitsimpuls kan geven aan de Zuid-Hollandse journalistiek:

- Het toevoegen van **redactiekracht** aan de grootste redactie.
- Het oprichten van een **regionaal nieuwscentrum**. Dat centrum kan regionaal nieuws als halffabricaten ter beschikking stellen aan lokale en regionale media.
- Het instellen van een **mediafonds** waar media en journalisten aanvragen kunnen doen voor een financiële bijdrage die worden beoordeeld door een onafhankelijke commissie.

Kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse Journalistiek: hybride regeling

GS kondigen op 13 februari 2020 in hun brief aan Provinciale Staten (PZH-2020-724266161) aan dat zij enerzijds een subsidieregeling in het leven willen roepen om gemeentelijke mediafondsen te co-financieren. Dergelijke fondsen vormen een goed instrument om de kwaliteit van regionale en lokale media te bevorderen. Anderzijds willen GS een eigen mediafonds oprichten. Bijdragen uit dit fonds kunnen rechtstreeks door media, journalisten en producenten worden aangevraagd. Dit omdat verreweg de meeste gemeenten geen eigen mediafonds hebben. Alleen Leiden en Delft hebben een dergelijke regeling. GS hopen dat er meer fondsen worden opgericht door deze subsidie. De regeling heeft een looptijd tot 1 augustus 2025. Dit betekent dat er nog één openstellingsronde volgt, namelijk van 1 tot 21 januari 2025 en het subsidieloket in januari en februari is geopend voor de twee gemeentelijke mediafondsen.

Resultaten

De subsidieregeling is van start gegaan op 1 december 2020. Per jaar is € 332.000 beschikbaar. In 2021 zijn de eerste subsidies toegekend en de budgetten van 2020 en 2021 zijn toen samengevoegd dus in totaal € 664.000 beschikbaar.

Subsidieregeling voor gemeentelijke mediafondsen

Zuid-Holland kent twee gemeentelijke mediafondsen in Leiden en Delft. In 2021 hebben beide fondsen voor in totaal € 150.000 aan aanvragen ingediend. Van dit bedrag is € 8.000 als niet subsidiabel beoordeeld. Voor de jaren 2022 tot 2025 was € 75.000 beschikbaar. Dat bedrag is volledig uitgekeerd. Uit de verantwoordingen die tot dusverre zijn ontvangen blijkt dat vrijwel de gehele beschikbare subsidie ten goede is gekomen aan de journalistiek in de Leidse en Delftse regio, met dien verstande dat bij elke euro van de provincie tenminste een euro wordt bijgelegd vanuit de gemeente en dus bij de gemeentelijke fondsen tenminste een dubbel budget beschikbaar is. In de praktijk leggen beide gemeenten (veel) meer in dan de minimale 50%. In Leiden gaat het om dezelfde subsidie van € 37.500 op een begroting van € 137.500 (cijfers 2023). In Delft gaat het om een provinciale subsidie van € 37.500 op een begroting van € 84.000 (cijfers 2023).

	Beschikbare subsidie gemeentelijke fondsen	Uitputting
2021	150.000	142.000
2022	75.000	75.000
2023	75.000	75.000
2024	75.000	75.000

Deze regeling bleek relatief eenvoudig in de uitvoering. Een inhoudelijk oordeel vanuit de provincie is niet aan de orde, de selectiecommissies van de gemeentelijke mediafondsen staan aan de lat voor een inhoudelijk oordeel over de aanvragen die bij hen binnenkomen.

In de subsidieperiode zijn in de andere 48 Zuid-Hollandse gemeenten geen nieuwe mediafondsen geïnitieerd.

Zie ook:

Resultaten Leids Mediafonds: <https://www.leidsmediafonds.nl/producties/>

Resultaten Delfts Mediafonds: <https://mediafondsdelft.nl/producties/>

Subsidieregeling journalistieke producties

De start van de subsidieregeling is in december 2020 breed gecommuniceerd. Behalve de eigen kanalen is het nieuws ook gedeeld binnen de journalistieke netwerken zoals de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ). Daarnaast is begin januari een online webinar georganiseerd waarin is uitgelegd hoe de regeling in elkaar steekt.

De subsidieregeling kent twee rondes per jaar (met uitzondering van 2024). In onderstaande tabel is te zien hoeveel aanvragen er zijn gedaan per jaar. In de tabel is ook te zien hoeveel zijn toegekend en hoeveel zijn afgewezen.

	Aantal aanvragen	Toegekend	Afgewezen	Beschikbare subsidie	Uitputting
2021	53	17	36	€ 514.000	€ 354.000
2022	37	16	21	€ 257.000	€ 257.000
2023	28	15	13	€ 257.000	€ 257.000
2024*	23			€ 257.000	

*De beoordeling voor 2024 loopt nog

Het totaal aantal aanvragen loopt in de loop der jaren terug. Het aantal kwalitatief goede aanvragen waar subsidie aan kon worden toegekend blijft redelijk stabiel. Door de jaren heen kwamen de aanvragen vanuit alle Zuid-Hollandse regio's en was er een evenwichtige verdeling tussen schrijvende pers, radio, tv en internet. Qua onderwerpen raakt het vaak het werk van de provincie Zuid-Holland zoals aanvragen voor mediaproducties over bereikbaarheid, wonen, energie, economie, natuur. Maar regelmatig zijn het ook onderwerpen buiten het domein van de provincie zoals de drugsproblematiek in Katwijk, popconcerten in Zuid-Holland of het leven van Papoea's in Den Haag. Trend is dat het steeds vaker zzp'ers zijn die aanvragen doen en die hun producten aanbieden aan media organisaties.

Zie ook:

<https://www.zuid-holland.nl/verborgen-pagina/toegekende-subsidies/>

In tegenstelling tot de subsidieregeling voor gemeentelijke mediafondsen is de regeling voor journalistieke producties bewerkelijk en kostbaar, zeker gezien het geringe aantal producties. Het vergt veel ambtelijke capaciteit, ook van juristen en financieel medewerkers, om de subsidieregeling met de beschikbare € 257.000 goed te kunnen uitvoeren. Ambtelijk wordt getoetst of een aanvraag compleet is en voldoet aan de formele voorwaarden. Is dat het geval dan wordt de aanvraag voorgelegd aan een onafhankelijke selectiecommissie die de aanvraag inhoudelijk toetst en vervolgens advies uitbrengt aan GS die op basis van dat advies besluiten tot toekenning of afwijzing. Daarna volgt het gehele proces met de aanvragende partijen.

Conclusies

- GS schreven in de brief van 13 februari 2020 primair in te zetten op co-financiering van gemeentelijke mediafondsen. Destijds waren dat de fondsen van Leiden en Delft en er zijn de afgelopen vierenhalf jaar geen nieuwe gemeentelijke fondsen bijgekomen. Met de subsidies aan Leiden en Delft levert de provincie een substantiële bijdrage aan het beschikbare budget, maar het voortbestaan van deze mediafondsen hangt niet af van de provinciale subsidie.
- In de eerste drie jaren van de regeling zijn 118 aanvragen voor journalistieke producties gedaan, waarvan er 47 zijn toegekend. In totaal is hieraan een subsidiebedrag van € 868.000 uitgekeerd, vaak aan zzp'ers. Dit heeft weliswaar geleid tot concrete journalistieke producties, maar niet per se tot het doel om de basiskwaliteit van regionale en lokale journalistiek te versterken of de betrokkenheid van Zuid-Hollanders bij de politiek te vergroten.
- Uit het onderzoek van de Universiteit Leiden blijkt dat de staat van de journalistiek het slechtst is in het landelijk gebied. De gehonoreerde aanvragen kennen in zijn algemeenheid een redelijk regionale spreiding over Zuid-Holland, wat ook betekent dat een substantieel deel van de subsidies terecht komt in het stedelijk gebied. De subsidieregeling slaagt er dus maar ten dele in om in de gebieden waar de nood het hoogste is ondersteuning te bieden. Daarnaast belandt de subsidie voor de gemeentelijke fondsen ook alleen in stedelijk gebied.

Al met al moeten we concluderen dat het fonds slechts in beperkte mate bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen zoals die oorspronkelijk zijn geformuleerd. De gedachte achter het fonds is sympathiek en er is een aantal mooie producties geproduceerd maar het effect van het fonds op het voortbestaan van regionale en lokale media, op vergroting van de betrokkenheid bij de politiek en op de kwaliteit van producties is beperkt. De regeling loopt af op 1 augustus 2025 en daarom zijn er vanaf 2026 geen middelen gereserveerd.